

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 września 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi:

1. pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi, Wydziału XII Cywilnego Rodzinnego z dnia 17 lutego 2015 roku wydanego w sprawie XII C 1026/14, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 16 września 2016 roku - w zakresie rat alimentacyjnych za miesiące wrzesień 2016 roku oraz październik 2016 roku w kwotach po 300 złotych;
2. oddalił powództwo w pozostałej części;
3. zasądził od M. S. na rzecz W. S. kwotę 138 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;
4. przyznał i nakazał wypłacić adwokatowi M. T. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 1.476 złotych, w tym 23 % podatku VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej M. S. z urzędu.

Powyższy wyrok wynika z uznania za zasadne żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w części, co do której pozwana uznała powództwo wobec złożenia przez dłużnika świadczenia do depozytu sądowego. Żądanie w zakresie w jakim odnosiło się do świadczenia dobrowolnie spełnionego przez dłużnika do rąk własnych wierzyciela Sąd I instancji uznał za niezasadne. Dla uzasadnienia swego stanowiska Sąd Rejonowy wskazał, że nie jest możliwe wytoczenie przez dłużnika powództwa opozycyjnego po wyegzekwowaniu przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym. Ponadto, w ocenie Sądu brak jest obawy skierowania ponownego postępowania egzekucyjnego w stosunku do spełnionego już świadczenia, albowiem wierzycielka naraziłaby się na zarzut jego niecelowego wszczęcia i konieczność poniesienia jego kosztów.

Apelację od przedmiotowego wyroku w części oddalającej powództwo oraz w zakresie postanowienia o kosztach postępowania, złożył powód podnosząc następujące zarzuty:

- naruszenia art.840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, iż dobrowolne spełnienie świadczenia poza postępowaniem egzekucyjnym może być przesłanką uniemożliwiającą pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w sytuacji, gdy utrwalone i jednolite jest zarówno stanowisko orzecznictwa, jak i nauki prawa, iż „gdy wierzyciel zostaje zaspokojony poza postępowaniem egzekucyjnym, w drodze dobrowolnego spełnienia świadczenia przez dłużnika w takich wypadkach nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje możliwość jego wykonania (wszczęcia postępowania egzekucyjnego) w takim przypadku żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne, a podstawę takiego żądania stanowi art. 840 § 1 pkt 2 KPC’ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005 r., V CK 296/05, Legalis numer 108792, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi -I Wydział Cywilny z dnia 6 listopada 2012 r., I ACa 789/12, Legalis numer 734193, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi I Wydział Cywilny z dnia 16 stycznia 2014 r., I ACa 901/13, Lex numer 1428189, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - I Wydział Cywilny z dnia 23 sierpnia 2016 r., I ACa 995/15, Lex numer 2166475, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - I Wydział Cywilny z dnia 10 lutego 2017 r., I ACa 918/16, Legalis numer 1581378, J. J., Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz. Tom II, W. 2015, Komentarz do art 840 k.p.c.; A. M., K. P., Kodeks Postępowania Cywilnego, Komentarz do art. 730-1088, W. 2017, Komentarz do art.840 k.p.c.; A. Z., K. G., Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz. W. 2017, Komentarz do art.840 k.p.c.;

- naruszenia art 328 § 2 k.p.c. w zw. z art.840 § 1 punkt 2 k.p.c. poprzez przyjęcie wadliwego poglądu prawnego, będącego podstawą oddalenia powództwa w zaskarżonej części, iż zaspokojenie świadczenia poza postępowaniem

egzekucyjnym przy braku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela jest przesłanką uniemożliwiającą pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, i uzasadnienie tego poglądu w oparciu o orzecznictwo, które odnosiło się do stanu faktycznego, gdy wierzyciel uzyskuje należne mu świadczenie w wyniku wyegzekwowania świadczenia w toku postępowania egzekucyjnego, co w istocie powoduje, że w takich wypadkach gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego, co wynika

z powołanego przez Sąd meriti orzecznictwa, wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna i Administracyjna z dnia 17 listopada 1988 r. I CR 255/88, Legalis numer 26473 oraz wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 lutego 2015 r. sygn.akt IV CSK 272/14, Legalis numer 1200402, jak również

z powołanego się przez Sąd komentarza J. J.;

- naruszenia art.840 § 1 punkt 1 i 2 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie, z uwagi na wskazanie jako przesłanki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności „realnej możliwości wykonania tytułu wykonawczego”, mimo iż podstawą do uwzględnienia żądania z art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. jest wykazanie przez dłużnika zaistnienia zdarzenia, o którym mowa w powołanym przepisie, nie jest natomiast wymagane wykazywanie dodatkowo interesu prawnego w uzyskaniu orzeczenia sądu pozbawiającego wykonalności, tak jak w przypadku art. 189 k.p.c. czy jakiegokolwiek innego interesu w uzyskaniu przez dłużnika rozstrzygnięcia o pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności, zaś pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności można domagać się dopóki istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego, czyli wszczęcia egzekucji;

- naruszenia art. 840 § 1 punkt 1 i 2 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i oddalenie powództwa co do żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku, mimo że nie jest kwestionowanym, iż świadczenie zostało spełnione dobrowolnie, zaś powództwo o alimenty zostało prawomocnie oddalone w dniu 23 maja 2017 roku wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi, I Wydziału Cywilnego o sygn. akt I ACa 1333/16, zaś świadczenia za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku nie zostały wyegzekwowane przez komornika sądowego, pozwana zaś przy pomocy tytułu wykonawczego może wszcząć egzekucję;

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art.840 § 1 punkt 2 k.p.c. poprzez wewnętrznie logicznie sprzeczne stanowisko Sądu meriti, który dokonał pozbawienia tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 lutego 2015 roku

w zakresie rat alimentacyjnych za miesiące wrzesień i październik 2016 roku, mimo iż w chwili orzekania to jest 21 września 2017 roku nie toczyło się jakiegokolwiek postępowanie egzekucyjne, gdyż postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego P. P. o sygn.akt KMP 21/16 zostało umorzone na mocy postanowienia z dnia 29 maja 2017 roku (karta 256), spełnienie zaś świadczenia za miesiące wrzesień i październik 2016 roku nastąpiło przez powoda dobrowolnie już po prawomocnym umorzeniu postępowania egzekucyjnego w dniu 29 maja 2017 roku, na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi z dnia

28 czerwca 2017 roku, VIII Ns 356/16 poprzez złożenie do depozytu sądowego, a jednocześnie Sąd meriti odmówił pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności za okres od 17 lutego 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku, z uwagi na fakt, iż „do wystąpienia z powództwem przeciw egzekucyjnym jest wystarczającym sam fakt dysponowania przez wierzyciela tytułem wykonawczym, jednak dotyczy to jedynie wypadków, gdy świadczenie opisane w tytule wykonawczym nie zostało zaspokojone”, mimo iż świadczenie zostało zaspokojone zarówno za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku, jak i za wrzesień i październik 2016 roku dobrowolnie poza postępowaniem egzekucyjnym;

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c. w zw. z art.770 k.p.c. w zw. z art.782 § 1 k.p.c. w zw. z art. 783 § k.p.c. poprzez wyrażenie poglądu, że powódka składając wniosek o wszczęcie egzekucji w zakresie świadczenia za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku narazi się na zarzut niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego i tym argumentem uzasadnienie oddalenia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności za wskazany okres, w sytuacji gdy powódka składając 15 września 2016 roku wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nie zakreśliła, iż domaga się nadania klauzuli wykonalności jedynie co do świadczeń od września 2016 roku i w związku z tym klauzula wykonalności została nadana również za okres od 17 lutego 2015

roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku, bez żadnego ograniczenia czasowego, dodatkowo zaś komornik sądowy nie jest uprawniony do merytorycznej oceny zasadności egzekucji, a jedynym środkiem obrony merytorycznej jest powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, które w tym momencie jest oddalone;

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wyrażenie poglądu, iż powódka składając wniosek

o wszczęcie egzekucji w zakresie świadczenia za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku narazi się na zarzut niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego w sytuacji, gdy egzekucja za okres od września 2016 roku była prowadzona bezzasadnie, wierzycielka nie przyjmowała świadczenia zarówno osobiście, jak i przekazów pocztowych, nie odbierała listów poleconych z prośbą o wskazanie numeru rachunków bankowych, dłużnik systematycznie (w każdym miesiącu) składał wnioski

o wstrzymanie egzekucji, które były oddalane z uwagi na postawę wierzycielki, która konsekwentnie domagała się dalszego prowadzenia egzekucji, wysyłane pisma do pełnomocnika procesowego wierzycielki w sprawie o rozwód nie dawały rezultatu, z uwagi na postawę wierzycielki, która nie zgadzała się na wskazanie numeru rachunku bankowego, zaś po prawomocnym oddaleniu powództwa o alimenty w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 maja 2017 roku, pozwana nie wystąpiła z wnioskiem o wstrzymanie egzekucji,

i egzekucja KMP 21/16 została umorzona postanowieniem z dnia 29 maja 2017 roku na wniosek dłużnika;

- błędnego ustalenie stanu faktycznego co do okoliczności, iż pozwana nie dysponowała rachunkiem bankowym i dlatego go nie przekazała powodowi w sytuacji, gdy wprost z karty numer 1 akt egzekucyjnych sprawy KMP 21/16 wynika, iż pozwana dysponowała, numer rachunku bankowego i na taki przelewano pieniądze, jak i z załączonych akt sprawy XII C 1026/14 z karty 595, na której pozwana w następstwie zobowiązania Sądu Okręgowego w Ł., XII Wydziału Cywilnego Rodzinnego wskazała numer rachunku bankowego do przelewu świadczenia, z czego wprost wynika, iż pozwana dysponowała numer rachunku bankowego, a nie przekazała go powodowi w toku egzekucji jedynie w celu prowadzenia egzekucji i uniemożliwienia w ten sposób spełnienia świadczenia osobistego.

W konkluzji powód sformułował wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 2 i uwzględnienie powództwa w oddalonej części i wnoszę

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi, XII Wydziału Cywilnego z dnia 17 lutego 2015 roku wydanego w sprawie o sygn. akt. XII C 1026/14, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, I Wydział Cywilny w dniu

16 września 2016 roku, w zakresie rat alimentacyjnych za okres od 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku. W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia z punktu 3. wyroku i zasądzenie kosztów postępowania za postępowanie pierwszoinstancyjne od pozwanej na rzecz powoda według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w łącznej kwocie 1 397 złotych. Powód wniósł ponadto o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych od pozwanej na rzecz powoda, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, które nie zostały opłacone ani w całości ani w części. W przypadku uwzględnienia apelacji wniosła o nieobciążanie jej kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest zasadna.

Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy przyjmuje za własne, jednakże na ich podstawie dokonał częściowo błędnej oceny żądania pozwu.

Skarżący odwołując się do zarzutu naruszenia szeregu przepisów postępowania w istocie kwestionuje prawidłowość przyjętego przez Sąd

I instancji poglądu, który legł u podstaw oddalenia powództwa egzekucyjnego

w części w jakiej wierzytelność objęta tytułem wykonawczym została dobrowolnie zaspokojona do rąk pozwanej.

Podstawą stanowiska wyrażonego w zaskarżonym orzeczeniu było bowiem zapatrywanie przedstawione m.in.

w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2002 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I PKN 197/01 (publ.

Wokanda 2002, numer 12, s. 27), że żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności nie może być skutecznie

złożone po wyegzekwowaniu należności za sporny okres w całości, co tym samym oznacza utratę prawa do wytoczenia przedmiotowego powództwa

z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela całości świadczenia objętego tytułem wykonawczym.

Ustosunkowując się do tej kwestii, Sąd Okręgowy w pełni podziela zarzuty apelującego, iż stanowisko judykatury, do którego odwołał się Sąd Rejonowy jest całkowicie nieadekwatne do sytuacji procesowej z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Aprobując przy tym w pełni wskazania wynikające z powołanego powyżej wyroku z dnia 4 kwietnia 2002 roku

w sprawie I PKN 197/01, w którym Sąd Najwyższy podkreślił, że dłużnik traci prawo wytoczenia powództwa przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym wyrazić należy przekonanie, iż nie stanowią one uzasadnienia dla wydania rozstrzygnięcia zaskarżonego apelacją. Zwrócić należy uwagę, że stanowisko Sądu Najwyższego odnosi się do tych sytuacji, w których wierzyciel uzyskuje należne mu świadczenie w wyniku przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. W takich wypadkach gaśnie wykonalność wykonanego w całości tytułu wykonawczego i tym samym nie jest możliwe jego wykonanie. Powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego i - co za tym idzie - może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego.

Sąd Rejonowy oddalając w części powództwo i wskazując na prawidłowe w świetle powyższych rozważań stanowisko, zgodnie z którym nie jest możliwe wytoczenie przez dłużnika powództwa opozycyjnego po wyegzekwowaniu przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym, błędnie jednak utożsamiał wyegzekwowanie świadczenia

z dobrowolnym, pozaegzekucyjnym jego spełnieniem. Taka sytuacja ma miejsce w aktualnym postępowaniu, gdyż powód należności alimentacyjne za okres od dnia 17 lutego 2015 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku spełnił dobrowolnie do rąk pozwanej. W tym przypadku nie gaśnie wykonalność tytułu wykonawczego i istnieje potencjalna możliwość jego wykonania (wszczęcia postępowania egzekucyjnego). Nadal istnieje bowiem tytuł wykonawczy, który może posłużyć wierzycielowi do wszczęcia egzekucji, ponieważ nie został opatrzony wzmianką komornika, o której mowa w art. 816 § 1 k.p.c. O ile

w takiej sytuacji wierzyciel nie wyda dłużnikowi na jego żądanie tytułu wykonawczego nie można mówić, że cel wniesienia powództwa opozycyjnego odpadł (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.11.2005 r. w sprawie o sygn. akt V CK 296/05, publ. Program Komputerowy Legalis nr 108792). Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest zatem dopuszczalne,

a podstawę takiego żądania stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie w całości lub

w części wygasło, którym jest niewątpliwie spełnienie świadczenia przez dłużnika.

Powyższe przesądza o słuszności zarzutów apelacji i skutkuje wydaniem orzeczenia reformatoryjnego poprzez rozszerzenie zakresu pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego o okres od 17 lutego 2015 roku do

31 sierpnia 2016 roku w kwotach po 300 złotych miesięcznie, a także zmodyfikowanie orzeczenia o kosztach postępowania przed Sądem I instancji stosownie do jego wyniku, o czym z mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął

w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 2 pkt 3 oraz § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U.2015.1800 ze zm.). Na koszty te złożyła się kwota 450 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz 277 złotych opłaty od apelacji.

W przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 727 złotych

(z podatkiem VAT) orzeczono na podstawie § 2 w związku z § 8 pkt 3 i § 16 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714).